

Vojvodina Štiriska.

Lepa štiriska (štajerska) dežela se šteje med planinsko pogorje. Meje tej deželi so: na severu Gorenje- in Dolenje-Avstrijsko; na vzhodu Ogrsko in Hrvatsko; na jugu Kranjsko; na zahodu Koroško in Salcburško. Vsa štiriska vojvodina ima 22.454 □ Km. zemeljskega površja, na katerem živi 1½ milijona ljudi, ki so večinoma katoličani. Štirsko se deli v gorenje in dolenje Štirsko. Dolenje Štirsko se imenuje slovenski Štajer, ker na tem kosu štiriske zemlje prebivajo Slovenci. Najjužnejši kraj slovenskega Štajerja je ondu, kjer se reka Sotla v Savo izteka; najsevernejši pa je vas Gorica in njene okolice na levem bregu Mure onstran Radgone, na ogrskeje meji. Najdalje proti zahodu leži gora Rinka v solčavskih planinah, a najdalje proti vzhodu je mejna zemlja med Središčem in Medjimurjem. Slovenski Štajer ima na mejah visoke planine: solčavske in korške planine. Najvišja gora korskih planin je gora Špajka, ki je na vrhu gola, zato jo tudi menda Golovec imenujejo. Na južnih in vzhodnih straneh se vrsté nizki hribje in prijetni holmi z rodovitnimi dolinami in majhenimi ravninami, ki dajejo plemenit sad vsakovrstne bire. Labodske planine imajo obilo planinskih paš, travnikov in lesá. — Podnebje na Štirskem je po različnih krajih te dežele zeló različno, kakor je namreč svet viši ali niží. V planinskem pogorji gorenjega Štajerja je ostro in hladno, ob dolenjem Muri, Dravi in Savi mehko in toplo. — Po dolenjem Štirskem (slovenskem Štajerji) se prebivalci pečajo s poljedelstvom. Pridno in umno obdelana zemlja jim daje obilo raznega žita (reži, pšenice, ovsá, turšice in ajde), a vendar ne toliko, da bi se s tem pridelkom tudi nerodovitno gorenje Štirsko preživelo. Malo ne po vseh krajih slovenskega Štajerja sadé lepo ovočno (sadno) drevje in od leta do leta bolj izbrano vinsko trto. Najboljša vina so v ljutomerskem in radgonskem kraji. Pri Pekrah, blizu Maribora stoji velik vinograd Ivanja gorica, kjer je nadvojvoda Ivan ustanovil izgledno vinsko gospodarstvo. Okoli Radgone se prideluje obilo prediva. Živinoreja je posebno znamenita na gorenje Štirskem (Muricodolsko pleme). Dobro znana daleč po svetu je dolenještirska perotnina, katere mnogo redé. V severnem goratem kraji ima Štirsko mnogo rudnikov in samokóvov (kovačij) za železo. Na premoгу so posebno bogati kraji v Voičbergu in Köflachu, v Ivnici, Hrastniku in Terbovljah. Med rudami na gorenjem Štirskem so najbolj znamenite: železo, sol (pri Aussee), nekoliko srebra, bakra in žepa. Železa ima med vsemi avstrijskimi deželami gorenje Štirsko največ. Ljudske šole po Štirskem so dobro vravnane. — Največja reka na Štirskem je Drava, ki dere iz Koroškega od zahoda proti vzhodu preko južnega Štirškega. Dalje Mura, ki se zunaj dežele izliva v plovno Dravo. Ob kranjsko-štirске meji teče plovna Sava, v katero se pri Zidanem mostu izliva Savina. Preko Štirškega je napeljana južna in ogrsko-zahodna železnica.

Glavno mesto štiriske dežele je Gradec ob reki Muri s 81.000 prebivalci. Pómneti je še treba na gorenjem Štirskem: Bruck, okrožno mesto poleg Mure s 3000 preb. in živahno kupčijo z železom in železnino. — Ljubno s 5200 preb. — Judenburg, v srednjem veku veliko tržišče in skladišče blaga za kupčijo med Italijo in Nemčijo. — Marijno Celje, slovèc božji pot s fužinami za vlivanje železa in drugo železnino.

Na dolnjem Štírskem so mesta: Maribor poleg Drage s 14.000 preb., ima živahno kupčijo na Ogrsko in Hrvatsko; Radgona; Celje na Savini s 4230 preb., ima gimnazijo in meščansko šolo. Pómneti je še treba Rogatec s kisló vodo, Ljutomer zaradi izvrstne vinoreje, Laško in Dóbrno zaradi toplic, Hrastnik in Terbovlje zaradi preмога.

V Gradcu je sedež deželnega poglavarja in sekovskega knezoškofa. Tu je vsučilišče, deželna tehnika, 2 gimnaziji in 2 realki. — V Mariboru je sedež lavatinskega škofa, gimnazija, realka in učit. izobraževališče.

Vse to, kar vam je tukaj naštetega, poiščite na dotičnem zemljevidu štírske dežele in zapemnite si na pamet.

I. T.

Črtice iz ruske zgodovine.

(Po Nestoru priobčuje A. K.)

5. O Svetoslavu.

Po svoje matere Olge smrti Svetoslav posadí Jaropolka v Kijevu, Olga v drevljanskej zemlji, a Vladimira dá Novogradcem, on sam otide zopet na Dunav v Prejeslavec. A Bolgári se zapró, in Svetoslav stóji pod mestom. Bolgári pridejo in ga napadejo. Prične se krepka séča in bila je ves dán. K večeru vzmore Svetoslav, vzame mesto, in pošlje povedat Grkom: „hočem iti ná-vas in vzeti vaše mesto, kakor sem vzel Prejeslavec!“ Grki odgovoró: „mi ne moremo proti vam stati; vzemi dánj sebi in družini, a povédite nam, koliko vas je, da vam damo dánj po številu na gláve.“ Lokávi Grki so želeli samó zvedeti, koliko ima Svetoslav ljudj. „Dvajset tisoč nas je,“ odgovorí Svetoslav, in prirékel je deset tisoč, — Ruskih je bilo samo deset tisoč. Zdaj zberó Grki sto tisoč vojakov na Svetoslava. Rusi, vidèč množico grške vojske, vzbojé se zeló. Svetoslav reče: „užé se nam ni kam déti. Voljnim ali nevoljnim, stati nam je prótivo. Ne sramotímó zemlje ruske, nego semkaj lézimo s svojimi kostmi! Mrtvih nas ne bode sram; ako li pobégnemo, imeli bodemo sramoto. Ne pobegnemo, nego stali bodemo krepko, in jaz pojdem pred vami. Če moja glava léže, potem skrbíte samí o sebi.“ Vojaki odgovoré: „kjer tvoja glava, tjakaj tudi mí svoje glave zložímó.“ Bila je séča velika. Svetoslav vzmore in Grki zbežé. Zdaj ide Svetoslav k Carigradu, grabèč in razdirajoč mesta po pótu.

Silno se ustraši grški cesar, pozôve svoje boljára in jim reče: „kaj nam je stvoriti? — nikakor ne moremo proti njemu stati.“ Odgovoré mu boljári: „pošlji k njemu daróv in izkusimo ga, ali je prijátelj zlátu ali dragocénim tkanínam.“ Tako tudi stvoré.

Kadar povedó Svetoslavu, da so prišli Grki s poklonom, ukaže jih on uvésti. Poslanci pridejo, poklónijo se knezu Svétoslavu in položé pred njim zlátó in dragocéno tkaníno. Svetoslav tega niti pogledal níj, kar so mu pri- nesli, nego strán se ozrši, reče svojim ljudém: „shranite!“

Kadar se poslanci vrnejo k cesarju in mu povedó, da Svetoslav niti pogledal níj zláta ni dragocene tkaníne, to nekdo izmej boljarov svétuje cesarju: „izkúsi ga še; pošlji mu orožja!“ Cesar posluša svéta ter pošlje Svetoslavu meč in drugo orožje. Svetoslav vzame orožje ter začne ga pre- gledavati in hvaliti, a cesarja ukaže pozdraviti.